

Sygn. akt: III AUa 261/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Padarewska - Hajn

Sędziowie: SSA Dorota Rzeźniowiecka (spr.)

SSA Beata Michalska

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2014 r. w Łodzi

sprawy **E. J. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 19 grudnia 2013 r., sygn. akt: IV U 759/13;

- 1. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje E. J. (1) prawo do emerytury od 1 lutego 2013 roku;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. na rzecz E. J. (1) kwotę 210 (dwieście dziesięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.**

Sygn. akt III AUa 261/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił E. J. (1) prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony wniósł o zmianę decyzji i przyznanie prawa do emerytury.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem z 19 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił następujący stan faktyczny:

E. J. (1), urodzony (...), był zatrudniony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładach (...) w Ł. -Oddział Nr 1 we Wrzącej, w okresie od 19 listopada 1974 do 7 czerwca 1995 r., początkowo na ustawowy okres próbny, a po jego

upływie na czas nieoznaczony, na stanowisku kierowcy Zakładu Nr (...). Od 2 stycznia 1975 r. odwołujący przejął samochód ciężarowy marki S. o ładowności 4,5 – 5 t. Od 1 lipca 1975 r. powierzono mu wykonywanie dodatkowo czynności spedycyjnych w pełnym zakresie tj. załadunek i wyładunek towarów, nadzór nad nim z odpowiedzialnością za jego konwojowanie. Wnioskodawca samodzielnie wówczas wykonywał załadunek towaru z palet i surowców z ramp na samochód oraz za jego rozładunek.

Pismem z 25 lipca 1980 r., E. J. (1) wystąpił do pracodawcy z wnioskiem o udzielenie urlopu bezpłatnego na okres 2 lat, na czas pracy eksportowej w Libii. Na podstawie umowy o pracę zawartej 13 grudnia 1980 r., między Przedsiębiorstwem (...) w W. jako jednostką kierującą a E. J. (1), wnioskodawca został skierowany do pracy na budowie eksportowej w T. na czas określony od dnia 13 grudnia 1980 r. – 23 czerwca 1982, w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. 46 godzin tygodniowo, na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 3,5t (J., M.). W tym okresie E. J. (1) przewoził samochodem ciężarowym o ciężarze całkowitym pow. 3,5 tony kruszywo z kamieniołomów, masę bitumiczną, inne materiały budowlane do budowy drogi i autostrady. Czas pracy wynosił 10-12 godzin dziennie.

W związku z zakończeniem kontraktu, E. J. (1) wrócił do kraju 24 czerwca 1982 r., o czym jednostka kierująca poinformowała zakład macierzysty. E. J. (1) wystąpił z wnioskiem do pracodawcy macierzystego (...) o przyjęcie do pracy z dniem 6 października 1982 r., na warunkach przed podjęciem kontraktu. Rozpoznając wniosek Zakłady (...) wyraziły zgodę na zatrudnienie wnioskodawcy w dziale transportu - baza w Ł., Oddział nr 1 we W. z przydzieleniem od 6 października 1982 r. na samochód Ż.. Odwołujący wykonywał także czynności spedycyjne. Od dnia 1 stycznia 1985 r., E. J. (1) powierzono obowiązki kierowcy samochodu do 3,5 t.

Pismem z 23 stycznia 1988 r., E. J. (1) wystąpił do zakładu macierzystego o udzieleniu urlopu bezpłatnego od 28 stycznia 1988 r. do 20 grudnia 1989 r. w związku z wyjazdem do pracy za granicę, na co wyrażono zgodę. Na podstawie umowy o pracę z 27 stycznia 1988 r., zawartej między jednostką kierującą Przedsiębiorstwem (...) w W., a E. J. (1), wnioskodawca został skierowany do pracy na budowie eksportowej jako kierowca na czas określony od 27 stycznia 1988 r. do 20 grudnia 1989 r., w wymiarze czasu pracy 46 godzin tygodniowo. Kolejnym pismem z 18 lipca 1989 r. skierowanym do zakładu macierzystego, E. J. (1) wystąpił o przedłużenie urlopu bezpłatnego o pół roku, na co (...) wyraziły zgodę, na okres do 20 czerwca 1990 r.

Na budowie eksportowej w Libii E. J. (1) wykonywał pracę kierowcy (...). W tym czasie korzystał z urlopu wypoczynkowego za 1989 r. w okresie od 20 czerwca 1989 r. do 1 sierpnia 1989 r. Zakończenie kontraktu nastąpiło ostatecznie 6 grudnia 1989 r., o czym poinformowano (...).

Pismem z 15 lutego 1990 r. skierowanym do zakładu macierzystego, E. J. (1) wnosił o przyjęcie do pracy od 5 marca 1990 r. , na co zakład wyraził zgodę , z zaznaczeniem , że będzie obsługiwał samochód marki (...), w dziale transportu Ł. ul. (...).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za niezasadne. Przywołał art. 184 i art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zazaczył, że koniecznym warunkiem, zgodnie z ww przepisami, nabycia prawa do emerytury, jest posiadanie co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu Okręgowego postępowanie dowodowe wykazało, że E. J. (1) nie legitymuje się owym 15-letnim stażem.

Sąd wskazał bowiem, że nie można jako okresów pracy w warunkach szczególnych zakwalifikować okresów urlopów bezpłatnych udzielonych E. J. (1) przez macierzysty zakład pracy (...) na czas pracy na dwóch budowach eksportowych, realizowanych w ramach umów o pracę z jednostką kierującą (...) w W.. W tym zakresie wskazano na tezę z wyrok Sądu Najwyższego z 18 listopada 2011 r., zgodnie z którą urlopu bezpłatnego, udzielonego w związku ze skierowaniem do pracy za granicą nie wlicza się do okresu pracy w warunkach szczególnych wykonywanej u macierzystego pracodawcy, uprawniającego do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej. Jest tak, bowiem w rozumieniu przepisów ustawy z 14 grudnia 1982 r., okresami zatrudnienia nie były okresy urlopu bezpłatnego, gdyż wówczas nie świadczone pracy. Pomimo bowiem tego, że w czasie urlopu bezpłatnego

umowa o pracę trwała nadal, obowiązki stron - świadczenie pracy i wypłata wynagrodzenia - uległy zawieszeniu. Okres ten nie odpowiada także określeniom okresów składkowych i nieskładkowych, jakimi posługiwała się obowiązująca od dnia 15 listopada 1991 r. ustawa z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw i jakimi posługuje się aktualnie obowiązująca ustawa emerytalna. Również rozporządzenie Rady Ministrów z 1983 r. w § 2 ust. 1 mówi o pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, co nie obejmuje sytuacji samego formalnego pozostawania w zatrudnieniu.

Podobnie nie można zaliczyć jako pracy w szczególnych warunkach, pracy świadczonej od 28 stycznia 1988 r. do 6 grudnia 1989 r., bowiem E. J. (1) był kierowcą Ż., a więc pojazdu poniżej 3,5 t. Nie podlega także uwzględnieniu okres zatrudnienia po drugiej umowie eksportowej od 5 marca 1990 r. do 30 listopada 1991 r., bowiem wnioskodawca także był kierowcą Ż. poniżej 3,5 t. Gdyby nawet przyjąć za odwołującym, że w okresie od 5 marca 1990 r. do 30 listopada 1991 r. po krótkim czasie nadal jeździł ponownie S., to tylko ta okoliczność jest niewystarczająca do zakwalifikowania pracy w szczególnych warunkach, bowiem wówczas odwołujący łączył prace kierowcy z czynnościami tzw. spedycyjnymi.

Apelację od wyroku złożył pełnomocnik ubezpieczonego. Wskazał, że wyrok został wydany z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c., bowiem nie rozważono materiału dowodowego wszechstronnie, w szczególności przez pominięcie i nie dokonanie oceny ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, okresów pracy wnioskodawcy na budowach eksportowych w okresach 13 grudnia 1980 r. do 13 czerwca 1982 r. oraz w okresie od 28 stycznia 1988 r. do 6 grudnia 1989 r. w ramach zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A., co skutkowało nie rozpoznaniem istoty sprawy. Podniesiono także zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. wobec nie wyjaśnienia w treści uzasadnienia przyczyn prawnych, dla których Sąd omówił zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A. oraz art. 477⁹ k.p.c. i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 321 § 1 k.p.c. przez ich niezastosowanie, wobec rozstrzygnięcia w przedmiocie okoliczności, które nie były kwestionowane przez organ rentowy i nie miały charakteru spornego, z naruszeniem zasady rozstrzygnięcia w zakresie przedmiotu i zakresu zaskarżonej decyzji. Wyrok został wydany także z naruszeniem przepisów prawa materialnego w szczególności art. § 1, § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wobec jego błędnej wykładni polegającej na uznaniu, że wykonywanie przez wnioskodawcę pracy w charakterze kierowcy ciężarowego podczas zatrudnienia w Zakładach (...) w związku z wykonywaniem w czasie pracy także czynności spedycyjnych, wyklucza zaliczenie tych okresów pracy jako pracy w warunkach szczególnych. Ponadto naruszono § 1 i 2 ww rozporządzenia oraz art. 6 ust. 2 pkt. 1 lit b ustawy z dnia 19 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez nieuznanie za okresy pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, pracy kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 t, wykonywanej przez wnioskodawcę na budowie eksportowej na podstawie skierowania, w ramach zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w okresach 13 grudnia 1980 r. do 13 czerwca 1982 r. oraz w okresie od 28 stycznia 1988 r. do 6 grudnia 1989 r. Apelujący wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie odwołania a więc zmianę decyzji i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury, ewentualnie o uchYLENIE wyroku o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji. Wniesiono również o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny oparł swe rozstrzygnięcie na ustaleniach faktycznych Sądu Okręgowego odnośnie zakresu czynności pracowniczych odwołującego w okresie pracy w (...), oraz na budowach eksportowych, w tym i w okresie od 28 stycznia 1988 r. do 6 grudnia 1989 r. Ustalił jednakże, że w tym ostatnim okresie odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach tj. pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Prócz tego odwołujący, co było bezsporne, świadczył pracę w szczególnych warunkach także w okresach: od 19 listopada 1974 r. do 12 grudnia 1980 r., od 1 stycznia 1981 r. do 23 czerwca 1982 r., od 24 czerwca 1982 r. do 31 grudnia 1984 r., i od 1 grudnia 1991 r. do 7 czerwca 1995 r. Na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał 27 lat, 6 miesięcy i 22 dni okresów składkowych. Nie był członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Skutecznym jest przede wszystkim zarzut naruszenia prawa materialnego w zakresie nieuwzględnienia jako okresu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia na budowie eksportowej.

Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2009, Nr 153, poz. 1227 z zm.) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Warunkiem jest także nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Warunek odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych został określony w § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43). Okres ów winien wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia. Rozporządzenie Rady Ministrów zawiera również § 2 ust. 1, zgodnie z którym okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Sąd Okręgowy nie uwzględnił okresów pracy na budowie eksportowej w Libii min. od 28 stycznia 1988 r. do 6 grudnia 1989 r., argumentując, że skoro wówczas odwołujący przebywał na urlopie bezpłatnym udzielonym przez macierzysty zakład pracy – (...) to tym samym nie pozostawał w zatrudnieniu. Podparł się również tezą z wyroku Sądu Najwyższego z 18 listopada 2011 r. (I UK 127/11), zgodnie z którą urlopu bezpłatnego, udzielonego w związku ze skierowaniem do pracy za granicą, nie wlicza się do okresu pracy w warunkach szczególnych wykonywanej u macierzystego pracodawcy, uprawniającego do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jednakże w okolicznościach niniejszej sprawy pogląd wyrażony przez Sąd Okręgowy nie jest uzasadniony. Sama zaś teza wyroku nie może być odczytywana w oderwaniu od całego uzasadnia orzeczenia Sądu Najwyższego. Kwestią sporną było bowiem wówczas to, czy można zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach te dni, o które zostały przedłużone urlopy bezpłatne udzielone skarżącemu przez macierzystego pracodawcę, czyli przypadające już po zakończeniu pracy za granicą. Jednocześnie nie budziło wówczas wątpliwości to, że pozostały czas przypadający na czas trwania kontraktów zagranicznych podlegał zaliczeniu, albowiem wówczas za granicą była świadczona praca w warunkach szczególnych. Argumentacja Sądu Najwyższego bazowała na tym, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy i jednocześnie, że skoro okresy pracy w szczególnych warunkach to okresy wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, to są one zawężone jedynie do tych okresów zatrudnienia, w których praca była wykonywana, a nie do sytuacji samego formalnego pozostawania w zatrudnieniu. A contrario zatem, wtedy gdy taka praca była rzeczywiście wykonywana to nie ma żadnych argumentów przemawiających za nieuwzględnieniem takich okresów. Bowiem taki pracownik może nie świadczył pracy w macierzystym zakładzie pracy, ale czynił to u innego pracodawcy, z którym przecież umowę o pracę zawierał. Zatem do zaliczenia dochodzi wówczas nie z powodu urlopu bezpłatnego uzyskanego w jednym zakładzie pracy ale ze względu na rzeczywiste świadczenie pracy w warunkach szczególnych u innego pracodawcy. Jednocześnie fakt, że owa praca miała miejsce za granicą nie dyskwalifikuje jej jako pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów emerytalnych.

W świetle tych uwag niezaliczenie spornego okresu jest nieuzasadnione. Sąd Okręgowy sam bowiem ustalił, że wówczas odwołujący wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o ładowności powyżej 3,5 tony. Pracę tą zaś świadczył w wymiarze czasu pracy 46 godzin tygodniowo. Był wówczas zatrudniony przez Przedsiębiorstwo (...). Taki charakter czynności pracowniczych nie był przez strony kwestionowany. Jednocześnie praca kierowców samochodów

ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, jest wymieniona w dziale VIII pod poz. 2 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. Sąd Apelacyjny nie ma przy tym wątpliwości, że całodzienna praca kierowców takich pojazdów, dostarczających materiały na budowę jest tożsamym obciążeniem zdrowia, z punktu widzenia szkodliwych warunków, co praca kierowców zatrudnionych bezpośrednio w zakładach pracy z branży transportowej. Tym samym – okres wykonywania przez odwołującego pracy w szczególnych warunkach na budowie eksportowej w (...), powinien być zaliczony. Wynosi on ponad 17 miesięcy (nawet odliczając czas urlopu wypoczynkowego), a ubezpieczonemu brakowało do 15 lat „szczególnego” stażu pracy 17 miesięcy, z uwzględnieniem zaliczonych już przez organ rentowy okresów (łącznie 13 lat i 7 miesięcy). Razem więc odwołujący posiada 15 lat pracy w szczególnych warunkach. W tym zakresie zarzut apelacji okazał się zasadny. Wobec faktu, że już to wystarczało do zmiany wyroku zgodnie z wnioskami apelacyjnymi Sąd Apelacyjny nie badał pozostałych podniesionych zarzutów.

Ubezpieczony spełnia również pozostałe warunki nabyciażądanego świadczenia – ma odpowiednio długi ogólny staż ubezpieczenia na dzień 1 stycznia 1999 r. (ponad 25 lat), osiągnął przewidziany wiek emerytalny (60 lat), nie był również członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Uzyskał zatem prawo do emerytury. Zgodnie z art. 129 ust. 1 świadczenie wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W przypadku wnioskodawcy wniosek został przedłożony w lutym 2013 r.

Mając na względzie powyższe okoliczności, wobec zasadności apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego i przyznał E. J. (2) prawo do emerytury od 1 lutego 2013 r., o czym orzeczono w pkt 1 sentencji.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Na koszty procesu złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika ustalone w oparciu o § 2, § 12 ust. 2 i § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j.t. Dz.U.2013.461 z zm.) oraz opłata od apelacji.